

معاونت آموزشی
مرکز مطالعات و توسعه آموزش علوم پزشکی
واحد برنامه‌ریزی آموزشی

چارچوب طراحی «طرح دوره» نویسمال اول سال تحصیلی ۱۴۰۴-۱۴۰۵

گروه آموزشی ارایه دهنده درس: گروه رادیولوژی و رادیوتراپی

عنوان درس: فیزیک حیاتی (بیوفیزیک)

کد درس:

نوع و تعداد واحد: نظری، ۲ واحد

مدرس / مدرسان: دکتر مهسا شاکری

نام مسئول درس: دکتر مهسا شاکری

پیش‌نیاز / هم‌زمان: بیوشیمی عمومی

زمان کلاس: شنبه ساعت ۱۳-۱۵

رشته و مقطع تحصیلی: کارشناسی علوم آزمایشگاهی

اطلاعات مسئول درس:

رتبه علمی: استادیار

رشته تخصصی: دکتری فیزیک پزشکی

محل کار: گروه رادیولوژی و رادیوتراپی، دانشکده علوم پیراپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی تهران

تلفن تماس: ۰۲۱۸۸۹۸۲۹۰۵

mshakerim@sina.tums.ac.ir

نشانی پست الکترونیک:

توصیف کلی درس: در این درس دانشجویان با مفاهیم کلی فیزیک در علوم زیست شناسی و مطالعات آزمایشگاهی آشنا خواهند شد. همچنین اصول و قوانین فیزیکی در مطالعات سیستم های زنده را بصورت کاربردی در قالب تکنیک های علوم آزمایشگاهی می آموزند.

اهداف کلی/محورهای توان مندی: آشنایی دانشجویان با اصول و قوانین فیزیک در مطالعات زیست شناسی در قالب تکنیک های علوم آزمایشگاهی

اهداف اختصاصی/زیرمحورهای هر توان مندی:

پس از پایان این درس انتظار می رود که فراگیر:

- ❖ مفهوم انرژی، نیرو و تعادل را توضیح دهد.
- ❖ ساختار مولکولی ماکرومولکول ها (پروتئین و اسیدهای نوکلئیک (DNA¹ و RNA²)) را شرح دهد.
- ❖ ویژگی های ساختار و مخلوط های کلئیدی را توضیح دهد.
- ❖ ویژگی های سیال را توضیح دهد.
- ❖ نیروهای بین مولکولی مؤثر در پایداری ساختارهای زیستی را نام ببرد و توضیح دهد.
- ❖ پیوندهای یونی، کووالانسی، هیدروژنی و واندروالسی را با مثال های زیستی توضیح دهد.
- ❖ ساختار آنزیم ها و عوامل مؤثر بر سرعت واکنش آنزیمی (رابطه میکائلیس-منتن) را توضیح دهد.
- ❖ ساختار مولکولی غشا سلولی را توضیح دهد.
- ❖ انواع انتشار (ساده، تسهیل شده و فعال) از غشا سلولی ر توضیح دهد.
- ❖ تعادل گیبس دونا در انتقال یونها در غشا سلولی و عوامل مؤثر بر آن را توضیح دهد.
- ❖ پدیده اسمز و نحوه محاسبه فشار اسمزی بر یک غشا نیمه تراوا را توضیح دهد.
- ❖ ویسکوزیته و نحوه محاسبه آن برای یک سیال را توضیح دهد.
- ❖ ساختار اتم و مدل های اتمی مختلف را توضیح دهد.
- ❖ ساختار هسته و مدل های ساختاری مختلف هسته را توضیح دهد.
- ❖ انواع واپاشی های هسته ای را توضیح دهد.
- ❖ اکتیویته و نیمه عمر در عناصر رادیواکتیو ، عوامل مؤثر بر آن و نحوه محاسبه آن را توضیح دهد.
- ❖ مفاهیم ایزوتوپ، ایزوتون، ایزوبار و ایزومر در هسته ها توضیح دهد.
- ❖ انواع پرتوهای یونیزان را نام ببرد، ویژگی های آنها و کاربردها در علوم آزمایشگاهی را توضیح دهد.
- ❖ نحوه تولید طیف امواج الکترومغناطیس و ویژگی های آن ها را توضیح دهد.
- ❖ نحوه تولید پرتو ایکس، ویژگی های آنها و کاربردها در علوم آزمایشگاهی را توضیح دهد.
- ❖ نحوه تولید پرتو گاما، ویژگی های آنها و کاربردها در علوم آزمایشگاهی را توضیح دهد.

¹ Deoxyribonucleic acid

² Ribonucleic acid

- ❖ انواع برهمکنش پرتوهای یونیزان با مولکولهای حیاتی سلول را توضیح دهد.
- ❖ اثرات رادیوبیولوژیک و شیمیایی پرتوهای یونیزان بر مولکولهای بیولوژیک و نحوه اندازه گیری آن (بیودزیمتری) را توضیح دهد.
- ❖ انواع امواج فرابنفش^۱، ویژگی های آنها و کاربردشان در علوم آزمایشگاهی را توضیح دهد.
- ❖ انواع امواج فروسرخ^۲، ویژگی های آنها و کاربردشان در علوم آزمایشگاهی را توضیح دهد.
- ❖ تاریخچه میکروسکوپ الکترونی، مکانیسم عمل و نحوه ثبت تصویر در آن را توضیح دهد.
- ❖ ویژگی های انواع میکروسکوپ الکترونی و روش های بهبود تصویر در آن را توضیح دهد.
- ❖ روش اسپکتروفوتومتری و کاربر آن در آزمایشگاه ها را توضیح دهد.
- ❖ قانون بیر لامبرت در اسپکتروفوتومتری را توضیح دهد.
- ❖ اجزا دستگاه اسپکتروفوتومتر را توضیح دهد.
- ❖ روش الکتروفورز و کاربرد آن در علوم آزمایشگاهی را توضیح دهد.
- ❖ انواع روشهای الکتروفورز و ویژگی های آن را توضیح دهد.
- ❖ تئوری ته نشینی و نحوه محاسبه ضریب ته نشینی مواد را توضیح دهد.
- ❖ اجزا دستگاه سانتریفیوژ را توضیح دهد.

رویکرد آموزشی^۳:

□ ترکیبی^۵

■ حضوری

□ مجازی^۴

روش های یاددهی - یادگیری با عنایت به رویکرد آموزشی انتخاب شده:

رویکرد مجازی

- کلاس وارونه
- یادگیری مبتنی بر بازی دیجیتال
- یادگیری مبتنی بر محتوای الکترونیکی تعاملی
- یادگیری مبتنی بر حل مسئله (PBL)
- یادگیری اکتشافی هدایت شده
- یادگیری مبتنی بر سناریوی متنی
- یادگیری مبتنی بر مباحثه در فروم

سایر موارد (لطفاً نام ببرید) -----

رویکرد حضوری

¹ Ultraviolet radiation

² Infrared radiation

3. Educational Approach

4. Virtual Approach

5. Blended Approach: Blended learning is an approach to education that combines online educational materials and opportunities for interaction online with traditional place-based classroom methods.

سخرانی تعاملی (پرسش و پاسخ، کوئیز، بحث گروهی و ...)

بحث در گروههای کوچک

☐ ایفای نقش

☐ یادگیری اکتشافی هدایت شده

☐ یادگیری مبتنی بر تیم (TBL)

☐ یادگیری مبتنی بر حل مسئله (PBL)

☐ یادگیری مبتنی بر سناریو

☐ استفاده از دانشجویان در تدریس (تدریس توسط همتایان)

☐ یادگیری مبتنی بر بازی

سایر موارد (لطفاً نام ببرید):

رویکرد ترکیبی

ترکیبی از روش‌های زیرمجموعه رویکردهای آموزشی مجازی و حضوری، به کار می‌رود.

لطفاً نام ببرید .....

تقویم درس:

جلسه	عنوان بحث	روش تدریس	فعالیت‌های یادگیری / تکالیف دانشجو	نام مدرس / مدرسان
۱	معرفی درس و آشنایی دانشجویان با فیزیک حیاتی، تاریخچه و اصول کاربردی آن در علوم آزمایشگاهی	سخنرانی تعاملی (پرسش و پاسخ، کوئیز...)، بحث گروهی و یادگیری مبتنی بر حل مساله	مشارکت فعال در کلاس	دکتر شاکری
۲	بیوفیزیک مولکولی (ساختار ماکرومولکولها و آنزیم ها، اثبات رابطه میکائیلیس منتن در محاسبه سرعت آنزیم)	"	مشارکت فعال در کلاس و حل مساله از رابطه میکائیلیس منتن	دکتر شاکری
۳	بیوفیزیک سلولی (ساختار غشا سلول، انواع انتشار، محاسبه تعادل گیبس دونان، پدیده اسمز و محاسبه فشار اسمزی)	"	مشارکت فعال در کلاس و حل مساله از فشار اسمزی	دکتر شاکری
۴	انواع مدل‌های اتم و هسته و انواع پرتوهای یونیزان	"	مشارکت فعال در کلاس	دکتر شاکری
۵	رادیواکتیویته و نیمه عمر و نحوه محاسبه آن	"	مشارکت فعال در کلاس و حل مساله از اکتیویته و نیمه عمر	دکتر شاکری
۶	امواج الکترومغناطیس و نحوه تولید آنها	"	مشارکت فعال در کلاس	دکتر شاکری
۷	نحوه تولید پرتو ایکس و گاما	"	مشارکت فعال در کلاس	دکتر شاکری
۸	نحوه برهمکنش پرتوهای یونیزان با ماده	"	مشارکت فعال در کلاس	دکتر شاکری
۹	اثرات رادیوبیولوژیک پرتوهای یونیزان و نحوه اندازه گیری آنها	"	مشارکت فعال در کلاس	دکتر شاکری
۱۰	پرسش و پاسخ و آزمون میان ترم	"	مشارکت فعال در کلاس	دکتر شاکری
۱۱	پرتوهای فرابنفش و فروسرخ و کاربردشان در علوم آزمایشگاهی	"	مشارکت فعال در کلاس	دکتر شاکری

۱۲	نحوه تشکیل تصویر در میکروسکوپ الکترونی و میکروسکوپ الکترونی گذاره	"	مشارکت فعال در کلاس	دکتر شاکری
۱۳	میکروسکوپ الکترونی نگاره	"	مشارکت فعال در کلاس	دکتر شاکری
۱۴	اسپکتروفتومتری و قانون بیرلامبرت	"	مشارکت فعال در کلاس و حل مساله از قانون بیرلامبرت	دکتر شاکری
۱۵	پدیده الکتروفورز و انواع روشهای آن	"	مشارکت فعال در کلاس	دکتر شاکری
۱۶	تئوری ته نشینی و روش محاسبه ضریب ته نشینی	"	مشارکت فعال در کلاس و حل مساله از ضریب ته نشینی	دکتر شاکری
۱۷	انواع سانتریفیوز و عملکر آنها	"	مشارکت فعال در کلاس	دکتر شاکری

وظایف و انتظارات از دانشجو:

مطالعه منابع معرفی شده و انجام صحیح تکالیف در موعد مقرر، مشارکت فعال در برنامه‌های کلاس

روش ارزیابی دانشجو:

- ✓ ارزیابی تکوینی (سازنده)^۱: مشارکت فعال در برنامه‌های کلاس و حل مساله (۱ نمره)، انجام تکالیف، حل مساله و تمرین به صورت صحیح و در موعد مقرر (۲ نمره)
- ارزیابی تراکمی (میان ترم و پایانی)^۲: آزمون میان ترم کتبی با استفاده از سوالات تشریحی و چند گزینه‌ای (۷ نمره)
- آزمون کتبی پایان ترم با استفاده از سوالات چندگزینه‌ای (۱۰ نمره)

منابع:

۱. مبانی بیوفیزیک: تألیف دکتر محمدرضا حسین دخت و دکتر جمشید خان چمنی، انتشارات دانشگاه فردوسی مشهد
۲. کتاب بیوفیزیک: تألیف نیره جوادی، انتشارات مصفاى الوند.